

Na zakończenie spotkania ks. prof. Walewander podziękował raz jeszcze ks. prof. Kowalczykowi i zaznaczył, że dzień prezentacji jego książki jest wyjątkowy również i dlatego, że jest dniem rozpoczęcia konklawe.

KS. MAREK WÓDKA

Katedra Katolickiej Nauki Społecznej
i Etyki Społeczno-Gospodarczej KUL

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
KS. ANTONI SZYMAŃSKI (1881-1942).
REKTOR – UCZONY – DZIAŁACZ SPOŁECZNY
(LUBLIN, 9 PAŹDZIERNIKA 2012 R.)

Siedemdziesiąta rocznica śmierci ks. prof. Antoniego Szymańskiego stała się okazją do modlitewnej pamięci i naukowej syntezy pracy akademickiej piątego z kolei rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. 9 października 2012 roku Katedra Katolickiej Nauki Społecznej i Etyki Społeczno-Gospodarczej KUL zorganizowała konferencję poświęconą osobie i myśli rektora tej uczelni w latach 1933-1939. Tytuł konferencji brzmiał: *Ks. Antoni Szymański (1881-1942). Rektor – Uczony – Działacz społeczny*. Konferencję poprzedziła Msza święta w intencji śp. ks. Szymańskiego, pod przewodnictwem o. prof. Andrzeja Derdziuka OFMCap, prorektora KUL. On też dokonał otwarcia konferencji. Moderatorem sesji naukowej był ks. prof. Stanisław Fel, dziekan Wydziału Nauk Społecznych i kierownik Katedry Katolickiej Nauki Społecznej i Etyki Społeczno-Gospodarczej KUL.

Ks. Antoni Szymański urodził się 27 października 1881 roku w Praszce koło Wiedunia. Po ukończeniu Diecezjalnego Seminarium Duchownego we Włocławku (1900-1904) i przyjęciu święceń kapłańskich, kontynuował naukę z zakresu filozofii i nauk społecznych w Katolickim Uniwersytecie w Louvain (1905-1908). Doktoryzował się na podstawie rozprawy *La démocratie chrétienne en France*. Po studiach był wykładowcą w Diecezjalnym Seminarium Duchownym we Włocławku (1908-1918) i współredaktorem „Ateneum Kapłańskiego”. W 1918 roku został zatrudniony na Uniwersytecie Lubelskim (późniejszy KUL). Rok później uzyskał habilitację na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Będąc rektorem KUL, 9 listopada 1939 roku został aresztowany przez władze okupacyjne i więziony na Zamku w Lublinie. Po uwolnieniu wyjechał do Bełżyc, skąd nadal kierował Uniwersytetem. Zmarł 9 października 1942 roku w Bełżycach. Po wojnie jego doczesne szczątki zostały

sprowadzone do Lublina i złożone w grobowcu pierwszego rektora KUL ks. Idziego Radziszewskiego.

Ks. Antoni Szymański, wykształcony w zakresie filozofii i nauk społecznych w Katolickim Uniwersytecie w Louvain, był niewątpliwie pierwszym uczonym, który zaszczerpił myśl społeczną Kościoła w lubelskiej uczelni tuż po jej powstaniu. Można zatem uznać go za prekursora Szkoły Lubelskiej Katolickiej Nauki Społecznej przynajmniej z dwóch powodów: zatrudniony w roku powstania Uniwersytetu, podjął wykłady z polityki ekonomicznej i społecznej, socjologii oraz etyki przy jednoczesnym silnym zainteresowaniu katolicką nauką społeczną. Będąc zaś rektorem, zatrudnił – dobrze zapowiadającego się doktora SGGW w Warszawie – Czesława Strzeszewskiego, twórcę wspomnianej Szkoły.

Tematyka referatów wygłoszonych 9 października 2012 roku na konferencji naukowej w KUL oscylowała wokół osoby, zainteresowań naukowych, pracy dydaktycznej i badawczej ks. Antoniego Szymańskiego. Lubelski okres jego działalności naukowej i administracyjnej poprzedziły mało znane lata wrocławskie (1904-1918), poświęcone działalności dydaktycznej w seminarium duchownym we Wrocławku oraz redakcyjnej w „Ateneum Kapłańskim”. Okres ten omówił ks. prof. Zdzisław Pawlak z UMK w Toruniu. Autor dowiódł, że praca ta istotnie wpłynęła na kształtowanie się świadomości społecznej dużych kręgów duchowieństwa i inteligencji katolickiej w Polsce.

Historiografia człowieka warunkowana jest jego biografią: korzeniami rodzinnymi, wykształceniem, osobistymi doświadczeniami, zdolnościami, kontekstem społecznym i kulturowym. Ks. prof. Edward Walewander wykazał tę zależność w perspektywie zasług ks. Antoniego Szymańskiego dla lubelskiej uczelni. Autor omawiał wpływ kierowanej przez ks. Szymańskiego lubelskiej uczelni na wychowanie młodzieży odradzającej się Polski. Nie pominął on owocnej współpracy KUL z ośrodkami życia religijnego i społecznego na Lubelszczyźnie. Działalność ta konsolidowała polską inteligencję katolicką, a dzięki niej pierwszy lubelski uniwersytet w II Rzeczypospolitej zaliczany był do najważniejszych ośrodków „ruchu odrodzeniowego”.

Podobną zależność dostrzegł o. prof. Jan Mazur z UPJPII w Krakowie. Stawiając ks. Szymańskiego w szeregu pionierów polityki społecznej w Polsce, zwrócił on uwagę na zasadność ustalenia, w jakim środowisku kształtowała się jego pastoralna, społeczna i polityczna postawa oraz, jakie były jej uwarunkowania kościelne i kulturowe.

O wkładzie rektora KUL w młodą wówczas socjologię polską mówił dr Edward Balawajder w referacie *Antoni Szymański jako socjolog katolicki*. Zaznaczył on, że wszelkie pola zainteresowań badawczych Szymańskiego przenikała perspektywa antropologiczno-personalistyczna. Choć nauki społeczne, a wśród nich socjologia, nie tworzą norm moralnych, ich łączność z etyką jest oczywista i nie podważa ich autonomii badawczej – przypomniał prelegent. Uwzględnienie nauki społecznej Kościoła i dociekań naukowych etyków społecznych jest nieocenionym wkładem w personalistyczno-integralną wizję życia społecznego. Balawajder dowodził, że Szymański tworzył swoisty pomost między socjologią a katolicką nauką społeczną; myśl tę podjęła i rozwija Szkoła Lubelska KNS.

Doniesienia prasowe, uważane często za pozornie mało znaczące informacje, z upływem czasu nabierają ogromnej wagi dla badań zarówno jednostek, jak i kontekstów społecznych. W badaniach historycznych nie sposób pominąć artykułów czy nawet krótkich relacji prasowych, które przedstawiały masowemu odbiorcy pełny zakres działań Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w okresie międzywojennym, a tym samym także działań pastoralnych, naukowych i organizacyjnych jego rektora. Dziś pożątkie stronice prasy lubelskiej nie tylko opiewają zasługi tego uczonego i społecznika, ale też dokumentują kontrowersje powstałe wokół jego osoby. Analizy recepcji działalności ks. Szymańskiego wśród społeczności lokalnej oraz środowisk ideowych i politycznych dokonała Patrycja Burba w referacie *Ks. Antoni Szymański w prasie lubelskiej*.

Prorektor KUL, o. prof. Andrzej Derdziuk, otwierając konferencję naukową, zwrócił uwagę jej uczestników na dychotomię modlitwy i czynu, charakteryzującą życie ks. prof. Antoniego Szymańskiego. Te pozornie sprzeczne postawy – kontemplacja i aktywizm – stały się treścią życia tego wielkiego rektora, który z lubelskiej uczelni uczynił ośrodek formacji człowieka w jego wymiarach: intelektualnym, religijnym i społecznym.

Mając na uwadze wartość badań podjętych przez prelegentów, organizatorzy konferencji zdecydowali o wydaniu drukiem monografii pokonferencyjnej. Znajdą się w niej teksty poszerzone i wzbogacone o literaturę źródłową. Publikacja ta wpisze się w podejmowane przez Władze uczelni przygotowania do obchodu setnej rocznicy powstania Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, która przypada jesienią 2018 roku.